

Elemzés a magyarországi helyzetről.

Magyarország második szovjet megszállása súlyos és előidéző-inek szinte megoldhatatlan helyzetet teremtett. Elemei a következők:

1./ A szovjet csapatok azzal az indoklással szállták meg Magyarországot, hogy a rendet akarják helyreállítani. Valójában az ország elhatározott ellenállási szándéka és a forradalom által teremtett harcikedv folytán az a helyzet, hogy mindaddig, amíg a szovjet csapatok az országban tartózkodnak, az ország konszolidálása egyszerűen lehetetlen: a legkülönbözőbb pontokon, minden szervezés nélkül is heteken, sőt hónapokon át újra és újra fellángolhat a harc, amíg itt vannak a szovjet csapatok.

2./ A szovjet megszállás által hivatalba léptetett kormány azt hangoztatja, hogy a rend helyreállítása után megállapodik a szovjet csapatok kivonására nézve; valójában az ország lakosságának politikai orvát ismervén bizonyosra vehetjük, hogy amit a szovjet csapatok kihúznak a lábukat az országból, az a kormány összeomlik, s vele összeomlik annak szovjetbarát külpolitikai orientációja és a szocialista vívmányok fenntartásának általa próbált módja. Ez a kormány tehát kénytelen a végzettségig meghosszabbítani a szovjet csapatok jelenlétét, ami viszont a rend helyreállítását lehetetlenné teszi.

3./ Annak feltételei tehát, hogy a szovjet csapatok a szovjet céloknak eddig megkísérelt módon való elérése után kivonuljanak, teljességgel nincsenek, nem is lehetnek meg; ezzel szemben a nemzetközi helyzet a szovjet csapatok kivonását a legpontosabban sürgeti.

4./ A szocializmusnak egypártrendszer útján való fenntartása Magyarországon lehetetlenné vált, mert a szovjet csapatok behívása az első esetben az MDP, a második - állítólagos - behívása pedig a Szocialista munkáspárt és az esetleg rájuk támaszkodó kormányok tekintélyét megsemmisítette. Komoly és tekintélyes többpártrendszer nélkül tehát Magyarországot kormányozni nem lehet, annál is inkább, mert az egyetlen kommunista, aki nek a magyar nép előtt a tekintély megmaradt, Nagy Imre, szintén a többpártrendszer mellől foglalt állást.

5./ A Szovjetunió és az általa hivatalba léptetett kormány attól fél, és joggal, hogy a szovjet csapatok kivonása, s az általános választások olyan helyzetet teremtenek, mely végsőleg országos ortodox kapitalista restaurációhoz, az volt kommunistáknak az összes államhivatalokból és felfelé állásokból való elkergetéséhez, ókonzervatív politikai körök komoly, esetleg döntő érvényesüléséhez vezet és Magyarországot a közép-európai szocialista országok státuszának elődjévé nyújtja át. Az az állítás, hogy az már Nagy Imre kormánya idején így lett volna, nem igaz. Mind ezek a tényezők jelenlétükben ugyan, de az éppen megvalósult kormánynak lett volna létük tekintélye és

erejeiához, hogy ezen néhány napon belül segítson. Komolytalan és cinikus tehát az az állítás, hogy a jól ismertek a válasza a szovjet megszállás, mely nyilván sokkal inkább a nemzetközi helyzet vélt változásában gyökerezett. Az azonban valószínű, hogy az említett belpolitikai jól ismektől megremített kommunisták a kiállapota biztatást és bátorítást jelentett a Szovjetunió elhatározásához. Egy megváltozott külpolitikai helyzetben viszont, amelyben minden szempont a szovjet csapatok minél gyorsabb kivonását követeli, elképzelhető, hogy a kapitalista, antikommunista és ökonzeratív restaurációv szélyén egy jól megformulázott és nemzetközileg garantált ki győzés körében való elhárítása biztatóan hatna a szovjet elhatározásokra.

6./ Meg kell gondolni, hogy az ortodox kapitalista, antikommunista és ökonzeratív restauráció elhárítása nemcsak a Szovjetunió és a kommunisták gondja, hanem a magyar forradalmat végre hajtó és vérvél győzelmű vivő, többségében nem kommunista, de túlnyomó többségében magát szocialistának valló ifjúságé, munkásságé és katonaságé is; erkölcsileg is megengedhetetlen, de a szabad magyar belpolitikai fejlődés számára is veszedelmes, ha a forradalmárok vérvél megszerzett szabadságnak az idősebb korosztályok szervezetek révén restaurációs erőkké lennének a hasonlóságai.

7./ Meg kell gondolni azt is, hogy egy ilyen restaurációs fordulat, mely Magyarországot nyugati önkéntes csupa kommunista ország között, győzelmű állandó táplálója lenne újabb agressziós terveknek; másrészt elriasztó lenne a többi népi demokráciák szabadságszerző kommunistái számára, ha saját részük lib realizálásáról lesz szó. Ezzel szemben egy olyan megoldás, mely a szocialista vívmányokat a szabadság-intézmények garanciáival kapcsolja össze, köv térsé biztató példát jelentene.

Mind ezekre tekintettel van az előbbi kibontakozási tervzet, mely minden elvi megfontulás nélkül tartalmaz méltányos kiegyezés formájában megjelölt megoldást.

Tervzet a magyar kérdés kompromisszumos megoldására.

1. Kormányzási kiindulópont a november 3-án megalkult utolsó törvényes magyar kormány, Nagy Imre elnöklte alatt. A kormány törvényességét az 1956. okt. 23-i magyar forradalomból vezetik le, nem pedig az 1949-es Rákosi-féle alkotmányból.

2./ Alternatív külpolitikai megoldás az, hogy Magyarország kilép a varsói szerződés katonai kapcsolatából, de benne marad, mint az európai béke és biztonság kérdésével foglalkozó konzultatív egyezményben, feltéve, hogy ugyanilyen feltétellek mellett Jugoszlávia is belép.

2/B Alternatív. Külpolitikai megoldás az, hogy Magyarország kilép a varsói szerződésből és a Szovjetunióval kétoldali megállapodást köt.

3. A kommunisták helyzetére vonatkozó biztosítékok:

- a. Amnesztia minden napon nevezendő politikai bűncselekményre, valamint minden cselekményre, melyről megállapítható, hogy bűncselekményes politikai meggyőződésből származik; a halálbüntetés eltörlése;
  - b. Az állami és üzemi apparátus reorganizálása minőségi kiválasztás alapján történik, intézményes garanciákkal arra, hogy ez a reorganizálás nem fog sem a kommunisták, sem általában a diplománélküliek vagy gyorsdiplomások ellen irányulni. /1,5/o pont/
4. A katonai kiűrités a politikai konszolidálódással párhuzamosan 7-10 napos szakaszokban összesen 1- 1/2 hónap alatt történik, pl. a következőképpen:
- a. Az első szakaszban kiűritik a szovjet csapatok Budapestet és 5-6 déli megyét, egyidejűleg a szabad magyar kormány hivatalba lép, a forradalmi bizottságok és munkástanácsok helyzetét szabályozza, a közigazgatás reorganizációját megkezdi;
  - b. A második szakaszban a szovjet csapatok kiűritik 5-6 nyugati megyét és Pest megyét; egyidejűleg a magyar csapatok a nyugati határt időlegesen lezárják és az emigránsok belépését egyelőre nem engedik meg; a kiűrités e szakaszának megtörténtével, vagy esetleg az első szakaszban az 5. pont szerinti forradalmi alkotmányozó gyűlés Budapesten összejön;
  - c. A harmadik szakaszban a szovjet csapatok kiűritik a hátralévő keleti megyéket, Borsod és Szabolcs megyék kivételével; egyidejűleg Budapesten az 5. pont szerinti forradalmi alkotmányozó gyűlés a szükséges törvénycikkeket megalkotja;
  - d. Az utolsó szakaszban a szovjet csapatok a hátralévő két megyét is kiűritik; ezzel egyidejűleg a második pont szerinti külpolitikai megállapodások létrejönnek.
5. Alkotmányjogi megoldás. Az általános választások megtörténte előtt a forradalmi bizottságokból és tanácsokból forradalmi alkotmányozó gyűlés ül össze, mely az új magyar demokrácia alkotmányjogi és társadalmi alapelveit alkotmánytörvény hatályával megszabja, majd esetleg államfőt választ és választójogi törvényt alkot. Az alkotmánytörvény a következő pontokat tartalmazná:

- a. Magyarország államformája az 1946: I. tc. szerinti köztársaság.
- b. Magyarország kormányformája az 1848: III. tc. szerinti független felelős kormányon, népképviselőten és a szabadságjogok teljeségén alapuló parlamentáris demokrácia.
- c. Magyarország társadalmi formája a kizsákmányolás tilalmán alapuló társadalmi rend /szocializmus/, ami közelebbről jelenti:
  - aa. az 1945-ös földreform fenntartását 20 - 40 holdas maximummal,
  - bb. a bányák, bankok és nehézipar államosításának fenntartását,
  - cc. a meglévő gyáraknak munkásigazgatáson, munkásrészvényeken, vagy nyereségrészesedéson alapuló közösségi tulajdonát,
  - dd. az egyéni és szöv. tközeti szabad vállalkozás teljes lehetőségét, a kizsákmányolás tilalma által megszabott biztosítékokkal,

- cc. a magántulajdon szabadságát a kizsákmányolás tilalma által megszabott korlátok között,
- ff. teljesen kiépített munkásvédelmet és a munkás-szervezkedési szabadság teljességét,
- gg. általános társadalombiztosítás;
- d. A történet erkölcsi és gazdasági igazságtalanságok, jogfosztások és tulajdon elkobzások jóvátétele semmilyen vonatkozásban sem történik az azelőtti helyzet /status quo ante/ visszaállítása alapján; minden jóvátétel kizsákmányolási helyzetek tilalma elvének szem előtti tartásával, nem az elvett tulajdoni, vagy gazdasági hatalmi helyzet mértékéig, hanem csupán a feldúlt otthon, megsemmisített existenciá, személyes munka elvett eredménye mértékéig történik;
- e. A magyar közigazgatás újjászervezése kis számu, minőségi kiválasztáson alapuló szakigazgatáson és választott laikus vezetők, vagy bizottságok által vezetett helyi önkormányzaton alapszik, mely utóbbiak funkcióit a végleges szervek megválasztásáig forradalmi szervek végzik; a közigazgatásba, főleg az általános igazgatásba, hadseregbe és rendőrségbe bekerült diplomaméltúlik, vagy gyorsított kiképzéssel kiképzettek helyzetét intézményesen - ugyancsak minőségi kiválasztás alapján, de szükséghez képest kötelező százalék megállapításával - biztosítani kell;
- f. A szabadságjogok között különös nyomatékkal nyer biztosítékot a teljes vallás-szabadság; az állam az egyházak életébe semmi vonatkozásban bele nem avatkozik; az egyházak helyzetét az egyház és az állam elválasztásának elve alapján kell szabályozni; az állam az egyházak közérdekű tevékenységét, beleértve az iskoláztatási tevékenységét is, tiszteletbe tartja és megállapodás szerint segítyezi;
- g. A fenti szabályok alkotmánytörvény hatályával bírnak, ami azt jelenti, hogy ezeket az országgyűlés csak 2/3, vagy 3/4 többséggel változtathatja meg és alkotmánybíráóság őrködik azon, hogy ne működhessék párt, mely ezeket el nem ismeri.
6. ENSZ-esapa okra, vagy rendőrségre csak abban az esetben van szükség, ha szovjet csapatok kivonulása nem történik megállapodás szerűen, vagy valahol súlyosabb incidensek történnek; semmilyen szükség nem áll fenn a szovjet kivonulás után néhány havi megnyugvási idő leteltével megtartandó vál sztásokkal kapcsolatban. Magyarország e pillanatban a forradalom után az erkölcsi fogycellenek és közéleti emelkedettségnek olyan állapotában van, amelyben ezer éve nem volt, s a szovjet csapatok kivonulásának megtörténte és egy politikai s erkölcsi tekintéllyel bíró kormány intézkedései a közrend fenntartására teljességgel elegendők.

Budapest, 1956. november 9.

Bibó István s.k.
Államminiszter

922/1956

Apró. 1956/922